

Teknologiateollisuuden lausunto ehdotuksesta periaatepäätökseksi kansallisesta aineettomien oikeuksien strategiasta

Teknologiateollisuus ry pitää hyvänä, että kansallisia valmiuksia hyötyä aineettomista oikeuksista ja aineettomasta taloudesta kehitetään strategisesti. Esitämme ehdotuksesta seuraavat huomiot.

Datavetoinen talous kehittyy globaalisti, EU:ssa ja Suomessa hengästyttävällä tahdilla. Tämä muuttaa myös oikeudellista tarkastelukulmaa ja pelkästään aineettomiin oikeuksiin perustuva tarkastelu on turhan suppea strategisen elinkeinopoliittisen näkemyksen kehittämiseksi. Ehdotuksessa on hyvin tunnistettu uudet rajapinnat IP-oikeuksien ja tietosuojan sekä kiertotalouden välille. Avain menestykseen uudessa ympäristössä on data- ja sopimusosaaminen. Sinänsä strategian toimenpiteet tähtäävät melko hyvin tämän dataosaamisen kehittämiseen. Muutos olisi perusteltua ottaa ehdotettua vahvemmin haltuun.

Teknologiateollisuuden kannalta strategiassa tärkein asia on innovaatioiden edistäminen parlamentaarisen TKI-työryhmän viitoittamalla tavalla. Datataloudessa dataa syntyy yritysten toiminnassa ja tämä edellyttää myös uusia yhteistyön tapoja yritysten ja tutkimuslaitosten välille: tarvitsemme uusia sopimusmalleja ja keinoja hallita yritysten sensitiivistä ja henkilödataa sisältäviä data-aineistoja, jotta yritykset voisivat tehdä nykyistä alhaisemmalla kynnyksellä tutkimusyhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa.

Innovaatiot kaupallistetaan yrityksissä. Siksi on tärkeää, että kehitetään selvät sopimusmallit siihen, että yritykset saavat aina riittävän laajat käyttöoikeudet tutkimusyhteistyön tuloksiin. Tämä on selvästi tärkein yksittäinen toimenpide aineettomien oikeuksien kaupallistamiseksi. Toki on myös kannatettavaa kehittää tutkimuslaitosten toimintaa siten, että on tarjolla asiantuntemusta, ratkaisuja ja tukea tutkijavetoisiin start-apeihin ja yrittäjyyteen.

IP-järjestelmää tulee kehittää ja varmistaa strategiseen kehittämiseen liittyvä osaaminen valtioneuvostossa. Strategisessa kehittämisessä tulee olla vahva elinkeinopoliittinen näkökulma ja siinä tulee huomioida myös julkiset hankinnat: IT-hankinnoissa ratkaisujen kehittämisen kannalta tarvittavia oikeuksia ei tule siirtää varmuuden vuoksi ostajalle, vaan yrityksille on mahdollistettava ratkaisujen jatkokehitys ja tuotteistaminen.

Pidämme erittäin kannatettavana, että strategiassa on ensimmäisenä toimenpiteenä osaamisen tason nosto pk-yrityksissä. IPR:ien lisäksi olisi syytä huomioida myös dataosaamisen (henkilötietojen käsittely sekä yrityksen muut data-aineistot) kehittäminen. Tältä osin on hyvä nojautua TEM:n AI 4.0 -ohjelman työhön.

Ehdotamme, että strategiassa otetaan rohkeammin tavoitteeksi Suomen kehittäminen IP- ja dataratkaisujen globaaliksi johtajaksi. Strategiassa esitetty tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen on juuri tällaista datatalouden pehmeätä infrastruktuuria, jossa Suomi voi olla edelläkävijä. Suomen tulisi aktiivisesti vaikuttaa siihen, että tekijänoikeusinfrastruktuuri huomioidaan yhtenä EU:n sektorikohtaisena data-avaruutena.

Suomessa on vahvaa pohjaosaamista tietosuojan ja IP-oikeuksien saralla sekä hyvätasoista tutkimusta ja käytännön soveltamista tekoälyteknologioissa ja henkilötiedon MyData -toiminnoissa. Teknologiateollisuuden vähähiilitiekartta osoittaa, että suomalaisten yritysten vähähiilisten ratkaisujen kysyntä on maailmalla kasvussa. Yhdistettynä näihin taustatekijöihin, IPR-oikeuksien lainsäädännön ja IP-tuomioistuimen sekä välimieslainsäädäntöä ja viranomaisten toimintaa edelleen (ratkaisujen nopea saatavuus, kustannukset ja laatu) kehittämällä voitaisiin Suomesta tehdä kansainvälisesti houkutteleva paikka yrityksille tehdä IP- ja dataintensiivistä kehittämistyötä sekä hakea ratkaisuja IP-oikeuksien ja datan käytön riitoihin.

Helsingissä, tammikuun 21 päivänä 2022

Teknologiateollisuus ry

Jussi Mäkinen

johtaja, EU-regulaatio